

Det Kongelige Kommunal- og regionaldepartementet
PB 8112 Dep
0032 OSLO

KOMM. OG REG. DEP

27 SEPT 2006

Ark.

Avd. / /

Vår saksbehandler
Jan Terjer Hanssen

Telefon
22055712

E-post

Jan.Terjer.Hanssen@akershus-fk.no

Vår dato
25.09.2006

Deres dato

Vår referanse
2006/4758- 5 030

Deres referanse
06/1118-1 DV

LOKALDEMOKRATIKOMMISJONENS ANDRE UTREDNING NOU 2006:7 HØRING

Lokaldemokratikommisjonens andre utredning – NOU 2006:7. Høring.

Fylkesutvalget i Akershus behandlet NOU 2006:7 i sitt møte 14. september d.å. og gjorde følgende vedtak:

Fylkesutvalget mener Lokaldemokratikommisjonen har foretatt en bred og grundig gjennomgang av elementer som påvirker og kan stimulere innbyggernes deltakelse og engasjement i lokaldemokratiet. Fylkesutvalget slutter seg til hovedtrekkene i utredningen.

Fylkesutvalget vil særlig peke på følgende elementer som kan bidra til å styrke lokaldemokratiet:

- *Tiltak som kan synliggjøre hovedlinjer og alternativer i lokalpolitikken*
- *Tiltak som kan styrke deltakelse og rekruttering til lokalt/regionalt politisk arbeid*
- *Vektlegge innbyggernes medvirkning i lokalpolitikken gjennom*
  - *brukermedvirkning*
  - *bruk av ny teknologi*
  - *samarbeid med frivillige organisasjoner*

I forhold til enkelttiltak i Kommisjonens utredning, vil fylkesutvalget gå inn for

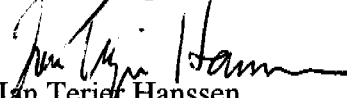
- *Ordningen med felles valgdag for kommunestyre og fylkesting opprettholdes*
- *Ordningen med lovfesting av eldreråd og representasjon for funksjonshemmede videreføres*
- *Synliggjøring av politisk lederskap på regionalt nivå kan antagelig best gjøres ved innføring av parlamentarisk styringssett. Ordningen med lokal vedtak av alternative styringsformer bør videreføres.*

Utredningen frehever ungdom som en gruppe som er dårlig representert og i liten grad sikret innflytelse, men fremmer få forslag til konkrete tiltak som bør igangsettes for å endre forholdene. Fylkesutvalget vil peke på følgende tiltak for ungdomsgruppen:

- *innføre kommunale og regionale ungdomsråd. Ungdomsråd er et demokratisk valgt organ for aldersgruppen 13 – 18 år. Rådenes oppgave er å fremme ungdommens interesser gjennom å være et talerør mellom ungdom og myndigheter i saker som angår ungdom. Ungdomsrådene skal være politisk uavhengige.*
- *Det bør opprettes regionale ungdområd samtidig med at de nye regionene opprettes*
- *Skolen bør ha en mer sentral rolle med hensyn til å lære ungdom om politikk gjennom blant annet å bruke politiske ungdomsorganisasjoner i undervisningen.*
- *Lage en ordning på nett der barn og unge kan stille spørsmål til politikerne om saker de er opptatt av*
- *Ordringen med skoledebatter bør evalueres grundig.*

Vedlagt følger til orientering fylkerådsmannens framlegg i saken og utskrift av møteprotokollen.

Med vennlig hilsen

Jan Terje Hanssen
seniorrådgiver

VEDLEGG 1

Dato: 31.08.2006
Arkivref: 2006/4758-3

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Fylkesutvalg	14.09.2006

**Lokaldemokratikommisjonens andre utredning - NOU 2006:7 Det lokale folkestyret i endring? (Om deltaking og engasjement i lokalpolitikken).
Høring**

Innstilling

Fylkesutvalget mener Lokaldemokratikommisjonen har foretatt en bred og grundig gjennomgang av elementer som påvirker og kan stimulere innbyggernes deltakelse og engasjement i lokaldemokratiet. Fylkesutvalget slutter seg til hovedtrekkene i utredningen.

Fylkesutvalget vil særlig peke på følgende elementer som kan bidra til å styrke lokaldemokratiet:

- Tiltak som kan synliggjøre hovedlinjer og alternativer i lokalpolitikken
- Tiltak som kan styrke deltakelse og rekruttering til lokalt/regionalt politisk arbeid
- Vektlegge innbyggernes medvirkning i lokalpolitikken gjennom
  - brukermedvirkning
  - bruk av ny teknologi
  - samarbeid med frivillige organisasjoner

I forhold til enkelttiltak i Kommisjonens utredning, vil fylkesutvalget gå inn for

- Ordningen med felles valgdag for kommunestyre og fylkesting opprettholdes
- Ordningen med lovfesting av eldreråd og representasjon for funksjonshemmede videreføres
- Synliggjøring av politisk lederskap på regionalt nivå kan anslagsvis best gjøres ved innføring av parlamentarisk styringssett. Ordningen med lokal vedtak av alternative styringsformer bør videreføres.

Viktige punkter i saken

Lokaldemokratikommisjonen ble oppnevnt og gitt mandat ved Kronprinsregentens resolusjon av 12. mars 2004. Kommisjonen avleverte sin første delutredning, *NOU 2005:6 Samspill og tillit – om staten og lokaldemokratiet*, 18. april 2005. Denne ble behandlet i fylkestinget 20.10.2005 som FT-sak 70/05. Kommisjonens andre delutredning ble avlevert 4. april 2006. Denne er nå sendt på høring med frist 1. oktober 2006.

Det overordnede budskapet fra kommisjonen, de to delutredningene sett samlet, er at staten og kommunene har et felles ansvar for å medvirke til et levende og deltakerorientert lokaldemokrati. Denne andre delutredningen er delt i tre hoveddeler:

1. Situasjonen for det representative lokaldemokratiet
2. Hvilken rolle alternative kanaler for deltakelse kan, og bør, spille i lokaldemokratiet
3. Kommunene som politiske institusjoner.

Kommisjonen drøfter i utredningen en rekke spørsmål som, etter fylkesrådmannens vurdering, i all hovedsak har vært framme tidligere i den politiske debatten i ulike sammenhenger. Hovedbudskapet synes å være at det – selv om lokaldemokratiet har stor tillit hos befolkningen – er det påkrevet med innsats og tiltak som kan synliggjøre hovedlinjer og alternativer i lokalpolitikken og styrke deltakelsen. Denne utfordringen gjelder både i forhold til de lokalpolitiske miljøene (partiene) og hvilke saker som tas opp og framstillingen av dem. Det må legges vekt på medvirkning ved å trekke innbyggerne med i form av brukermedvirkning, bruk av ny teknologi og gjennom samarbeidet med frivillige organisasjoner.

I forhold til en del av de enkeltspørsmål som Kommisjonen tar opp, vil fylkesrådmannen gå inn for at nåværende ordning med felles valgdag for kommunestyre og fylkesting beholdes og at ordningen med eldreråd og representasjon for funksjonshemmede fortsatt har basis i lovverket. Synliggjøring av det politiske lederskapet på regionalt nivå (fylkeskommunen) kan gjøres ved innføring av et parlamentarisk styringssett.

Bakgrunn

Lokaldemokratikommisjonen ble oppnevnt og gitt mandat ved Kronprinsregentens resolusjon av 12. mars 2004. Kommisjonen avleverte sin første delutredning, *NOU 2005:6 Samspill og tillit – om staten og lokaldemokratiet*, 18. april 2005. Denne ble behandlet i fylkestinget 20.10.2005 som FT-sak 70/05. Kommisjonens andre delutredning ble avlevert 4. april 2006. Denne er nå sendt på høring med frist 1. oktober 2006.

Lokaldemokratikommisjonen ble oppnevnt som følge av Stortingets behandling av Dokument 8:4 (2003-04). Kommisjonen ble satt ned med en representant fra hvert av de politiske partiene på Stortinget, fire representanter fra kommunesektoren samt to uavhengige. Ordfører Leif Johan Sevland, Stavanger, har vært leder for kommisjonen. Mandatet er todelt der den første delen av mandatet er å redegjøre for og drøfte hvilke konsekvenser utviklingen av forholdet mellom staten og kommunene har for et levende lokaldemokrati. En underliggende problemstilling er dette forholdets betydning for lokalpolitisk deltakelse og engasjement. Den andre delen av mandatet består i å drøfte hvordan lokaldemokratiet kommer til uttrykk i de enkelte lokalsamfunn. Det er denne som nå foreligger.

Saksframstilling og fylkesrådmannens merknader til utredningen

Det overordnede budskapet fra kommisjonen, de to delutredningene sett samlet, er at staten og kommunene har et felles ansvar for å medvirke til et levende og deltakerorientert lokaldemokrati. Denne andre delutredningen er delt i tre hoveddeler:

4. Situasjonen for det representative lokaldemokratiet
5. Hvilken rolle alternative kanaler for deltakelse kan, og bør, spille i lokaldemokratiet
6. Kommunene som politiske institusjoner.

Kommisjonen drøfter i utredningen en rekke spørsmål som, etter fylkesrådmannens vurdering, i all hovedsak har vært framme tidligere i den politiske debatten i ulike sammenhenger. Fylkesrådmannen vil derfor begrense sine vurderinger til noen få temaer innen de tre hoveddelene som synes relevante for det regionale nivået.

Situasjonen for det representative lokaldemokratiet

Kommisjonen har lagt stor vekt på drøftingen av situasjonen og premissene for det representative lokaldemokratiet ut fra sviktende valgdeltakelse, sviktende oppslutning om de politiske partiene og vilkårene for rekruttering til kommunestyre og fylkesting. Lokaldemokratiundersøkelsene viser imidlertid at lokaldemokratiet har massiv og stabil støtte i befolkningen. Det direkte politiske engasjementet har imidlertid endret seg fra et kollektivt til et mer individuelt perspektiv. Kommisjonen har registrert at innbyggerne har tillit til lokaldemokratiet og er godt fornøyde med både lokaldemokratiet og med de tjenestene kommunene leverer.

Kommisjonen mener det er innholdet i politikken som er avgjørende for både valgdeltakelse og engasjement og peker på det ansvar kommunene og lokalpolitikere har for å tydeliggjøre politiske skillelinjer og å sette saker på dagsorden som folk er opptatte av. Kommisjonen peker også på den viktige oppgaven de politiske partiene har i lokalpolitikken og selv om partiene synes å være på vikende front lokalt, mener kommisjonen de bør ta et enda større ansvar for å engasjere innbyggerne i partiarbeidet og på den måten bidra til å sikre det representative demokratiet også i framtida.

Et flertall i kommisjonen går inn for å beholde gjeldende ordning for valgdagene. Et flertall går også inn for å beholde stemmerettsalderen på 18 år. Fylkesrådmannen slutter seg til disse vurderingene.

Hvilken rolle alternative kanaler for deltakelse kan, og bør, spille i lokaldemokratiet

Selv om individuell deltakelse og påvirkning i enkeltsaker kan medføre en negativ utfordring for det representative demokratiet, mener Kommisjonen det er positivt at innbyggenes politiske engasjement øker. Det er ikke nødvendigvis en motsetning mellom individuelt saksorientert politisk engasjement og politisk arbeid innenfor rammene av det representative lokaldemokratiet. Utviklingen innebærer likevel en utfordring for kommunene til å kanalisere innbyggerne sitt engasjement inn i de representative vedtaksprosessene. Kommisjonen har drøftet tiltak for å øke innbyggenes deltakelse og påvirkning i lokale beslutningsprosesser.

Folkeavstemninger.

Kommisjonens flertatt betrakter det representative demokratiet som fundamentet for det lokale folkestyret og mener bindende folkeavstemninger vil være et brudd med dette prinsippet. Eksisterende ordninger for rådgivende folkeavstemninger er tilfredsstillende.

Ny teknologi.

Bruken av IKT har økt sterkt både hos publikum og hos forvaltningen noe som gjør kommunikasjonen enklere og raskere i forhold til saksbehandling, informasjonsinnhenting og kontakt med det politiske miljøet. Kommisjonen ser det som vesentlig at Internett i større grad blir brukt til å synliggjøre det politiske ved kommunene, bl.a. ved at det folkevalgte aspektet på nettsidene blir mer synlig og at lokalpolitikere blir mer tilgjengelige via nettet. Kommisjonen peker også på den nye teknologien som et viktig virkemiddel for å sikre åpne prosesser i kommunene og medvirke til bedre kommunal service.

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning i den daglige driften av kommunens tjenester kan bidra til å styrke det "lille" demokratiet og gi flere lekfolk anledning til å delta i utformingen av kommunal virksomhet. Kommisjonen vil likevel peke på lokalpolitikernes ombudsrolle og at dialog med brukerne av offentlige tjenester må være en viktig oppgave for dem. Selv om brukerne trekkes sterkere med bør dette likevel skje på en måte som ikke svekker kommunestyrets overordnede ansvar og styring.

Fritt brukervalg kan være et virkemiddel for å oppnå brukerpåvirkning av tjenesteytingen, men det forutsetter at det både er et tilstrekkelig omfang på tjenestene og at det er flere tilbydere blant leverandører av tjenester slik at brukerne får et reelt valg.

Et flertall i kommisjonen mener det må være opp til kommunene selv om de ønsker å ha eldreråd og representasjonsordning for funksjonshemmede. Fylkesrådmannen har for sin del ikke innvendinger mot dagens ordning med lovfesting og tror dette er en nødvendig forankring.

Kommunene som politiske institusjoner.

I denne sammenhengen drøfter Kommisjonen kommunal organisering, kommunale selskaper og forholdet til frivillige organisasjoner.

Kommisjonen viser til at ulike former for omorganisering er et ofte brukt virkemiddel, men at det kan være vanskelig å spore effekter av disse prosessene på lokalpolitisk engasjement og deltakelse. Det er viktig at kommunene kan velge organisasjonsmodeller ut fra egne forutsetninger og utfordringer, men kommisjonen vil peke på at omorganiseringstiltak i større grad må ha som mål å styrke det politiske engasjementet framfor prosesser til innvortes bruk for administrasjon og politikere.

Tydeligere politisk ledelse

Et flertall i kommisjonen er positive til dirkte valg av ordfører, men forutsetter samtidig at den direktevalgte ordfører tillegges større myndighet. Et mindretall er prinsipielt motstandere av direkte valg fordi det bidrar til å utydeliggjøre ansvarsforholdene i lokale politikken. Fylkesrådmannen mener direktevalg av fylkesordfører neppe er aktuelt. Tydeliggjøring av politisk ledelse i fylkeskommunen og i de forestående regionene, kan antagelig oppnåes ved overgang til parlamentarisk styringsform. Men denne muligheten ligger jo allerede innenfor dagens lovverk.

Kommunale selskaper

Kommisjonen konstaterer at det har vært en betydelig vekst i antall kommunale selskaper (AS, IKS, foretak) og påpeker at dette representerer et avvik fra den tradisjonelle modellen der velgerne kan holde politikerne ansvarlige. Styrene i selskapene er ansvarlige overfor politikerne og ikke overfor velgerne. Kommisjonen er opptatt av at kommunene er bevisste på sin rolle som eiere av selskapene og utvikler gode styringsformer. I denne sammenhengen peker Kommisjonen på utvikling av eierstrategi, framlegging av eiermelding for politisk behandling, eiermøter mellom kommunen og selskapene og en klargjøring av politikernes rolle overfor selskapene.

Fylkesrådmannen vil for sin del framheve den tydeliggjøring av politisk ansvar og rammestyring som ligger i å skille ut rene driftsoppgaver i egne selskaper. Særlig innenfor områder av betydelig økonomisk omfang og et sammensatt marked med ulike aktører er det nødvendig å være tydelig både i politisk og driftsmessig sammenheng.

Frivillige organisasjoner

De frivillige organisasjonene er et svært viktig element i lokalsamfunnet og har sitt virke både som oppgaveutførere og som del av nærmedemokratiet. De seinere årene har det vært markant vekst i organisasjoner med lokal tilknytning mens de landsomfattende organisasjonene har mistet lokal oppslutning. Uansett type av lokale organisasjoner representerer de viktige bidrag til kommunene og lokalsamfunnet. Ikke minst fungerer de som organer for rekruttering og skolering til lokaldemokratiet. Hvordan kommunikasjon og samhandling mellom kommunene og de frivillige organisasjonene best kan foregå, må utvikles lokalt. Det bør imidlertid legges vekt på å utvikle formelle ordninger slik at det ordinære representative lokaldemokratiet ikke svekkes.

Sted, dato 31.08.2006

Harald K. Horne

Saksbehandler: Jan Terjer Hanssen

vedlegg:

1. NOU 2006:7 – Det lokale folkestyret i endring?
2. Saksprotokoll FT-sak 70/05 "Lokaldemokratikommisjonens første utredning..."

Utvalgets behandling:

Forslag:

Representanten Else Marie Stuenæs (Sp) fremmet følgende tilleggsforslag:

Utredningen frehever ungdom som en gruppe som er dårlig representert og i liten grad sikret innflytelse, men fremmer få forslag til konkrete tiltak som bør igangsettes for å endre forholdene. Fylkesutvalget vil peke på følgende tiltak for ungdomsgruppen:

- innføre kommunale og regionale ungdomsråd. Ungdomsråd er et demokratisk valgt organ for aldersgruppen 13 – 18 år. Rådenes oppgave er å fremme ungdommens interesser gjennom å være et talerør mellom ungdom og myndigheter i saker som angår ungdom. Ungdomsrådene skal være politisk uavhengige.
- Det bør opprettes regionale ungdområd samtidig med at de nye regionene opprettes
- Skolen bør ha en mer sentral rolle med hensyn til å lære ungdom om politikk gjennom blant annet å bruke politiske ungdomsorganisasjoner i undervisningen.
- Lage en ordning på nett der barn og unge kan stille spørsmål til politikerne om saker de er opptatt av
- Ordningen med skoledebatter bør evalueres grundig.

Representanten Astrid Huitfeldt (Ap) fremmet endringsforslag til fylkesrådmannens 3. avsnitt, 1. kulepunkt:

Det innføres felles valgdag for kommunestyre-, fylkestings- og stortingsvalg.

Fylkesordfører Hildur Horn Øien (KrF) fremmet endringsforslag til fylkesrådmannens 3. avsnitt, 1. kulepunkt:

Det innføres felles valgdag for fylkestings- og stortingsvalg.

Votering:

1. Fylkesrådmannens innstilling 1-2 avsnitt ble enstemmig vedtatt.
2. Huitfeldts endringsforslag jfr. fylkesrådmannens innstilling 3. avsnitt 1. kulepunkt fikk 4 stemmer (Ap, SV) og falt.
3. Horn Øiens endringsforslag jfr. fylkesrådmannens innstilling 3. avsnitt 1. kulepunkt fikk 5 stemmer (Ap, KrF) og falt.
4. Fylkesrådmannens innstilling 3. avsnitt 1. kulepunkt ble vedtatt med 8 mot 5 stemmer (Ap, KrF) og falt.
5. Fylkesrådmannens innstilling 3. avsnitt 2. kulepunkt ble enstemmig vedtatt.
6. Fylkesrådmannens innstilling 3. avsnitt 3. kulepunkt bortsett fra ordet "best" fikk 4 stemmer (Frp, KrF) og falt.
7. Fylkesrådmannens innstilling 3. avsnitt 3. kulepunkt ble vedtatt med 12 mot 1 stemme (Sp)
8. Stuenæs' tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Utvalgets vedtak:

Fylkesutvalget mener Lokaldemokratikommisjonen har foretatt en bred og grundig gjennomgang av elementer som påvirker og kan stimulere innbyggernes deltakelse og engasjement i lokaldemokratiet. Fylkesutvalget slutter seg til hovedtrekkene i utredningen.

Fylkesutvalget vil særlig peke på følgende elementer som kan bidra til å styrke lokaldemokratiet:

- Tiltak som kan synliggjøre hovedlinjer og alternativer i lokalpolitikken
- Tiltak som kan styrke deltakelse og rekruttering til lokalt/regionalt politisk arbeid
- Vektlegge innbyggernes medvirkning i lokalpolitikken gjennom
  - brukervedvirkning
  - bruk av ny teknologi
  - samarbeid med frivillige organisasjoner

I forhold til enkelttiltak i Kommisjonens utredning, vil fylkesutvalget gå inn for

- Ordningen med felles valgday for kommunestyre og fylkesting opprettholdes
- Ordningen med lovfesting av eldreråd og representasjon for funksjonshemmede videreføres
- Synliggjøring av politisk lederskap på regionalt nivå kan antagelig best gjøres ved innføring av parlamentarisk styringssett. Ordningen med lokal vedtak av alternative styringsformer bør videreføres.

Utredningen frehever ungdom som en gruppe som er dårlig representert og i liten grad sikret innflytelse, men fremmer få forslag til konkrete tiltak som bør igangsettes for å endre forholdene. Fylkesutvalget vil peke på følgende tiltak for ungdomsgruppen:

- innføre kommunale og regionale ungdomsråd. Ungdomsråd er et demokratisk valgt organ for aldersgruppen 13 – 18 år. Rådenes oppgave er å fremme ungdommens interesser gjennom å være et talerør mellom ungdom og myndigheter i saker som angår ungdom. Ungdomsrådene skal være politisk uavhengige.
- Det bør opprettes regionale ungdområd samtidig med at de nye regionene opprettes
- Skolen bør ha en mer sentral rolle med hensyn til å lære ungdom om politikk gjennom blant annet å bruke politiske ungdomsorganisasjoner i undervisningen.
- Lage en ordning på nett der barn og unge kan stille spørsmål til politikerne om saker de er opptatt av
- Ordningen med skoledebatter bør evalueres grundig.